

DARBE DÖNEMLERİNDE BASIN ALANINDA YAPILAN YASAL DÜZENLEMELERİN GAZETELERE YANSIMASI

**Mehmet Sena
KÖSEDAĞ**

Cumhuriyet gazetesi, özel ilanların devlet tekelinden çıkarılmasını ve Basın İlan Kurumu'nun kurulmasını öngören yasaların Cumhurbaşkanı Gürsel tarafından onayladığı ilk sayfasında küçük bir haberle duyurmuş (8 Ocak), gazetenin önde gelen yazarlarından Burhan Felek, Kissadan Hisse adlı köşesinde, kabul edilen yasanın yanlış olduğunu savunmuş ve resmî ilanların tamamen kaldırılması gerektiğini dile getirmiştir (Cumhuriyet gazetesi, 10 Ocak 1961).

1.4. Fikir İşçileri Kanunu

MBK iktidarı tarafından, basınla ilgili yapılan bir başka düzenleme 4 Ocak 1961 tarihinde, 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkındaki Kanun'da önemli değişiklikler yapan 212 sayılı Yasa olmuştur. Gazeteciler tarafından "Fikir İşçileri Kanunu" olarak da adlandırılan değişiklik sayesinde gazetecilere önemli yasal haklar tanınmıştır (Çakır, 2007: 174).

Bu dönemde çalışanların haklarını teminat altına almaya yönelik bu düzenleme sektör çalışanları tarafından olumlu karşılanırken, gazete patronlarının büyük tepkisini çekti. Gazete sahipleri bu yasayı protesto etmek için 10 Ocak 1961'de ortak bir bildiri imzalayarak, gazetelerini 3 gün süreyle çıkarmayacaklarını duyurdu. Milliyet, Akşam, Hürriyet, Cumhuriyet, Dünya, Vatan, Tercüman, Yeni Sabah ve Yeni İstanbul gazetelerinin sahipleri bu bildirinin altına imza koymuştur. Bu eyleme karşı birleşen basın çalışanları da çeşitli protesto eylemleri ortaya koymuş, BASIN adıyla bir gazete çıkarmışlardır. Gazetenin ilk sayısının başyazısında şu ifadelerle yer verilmiştir: "Temel hak ve hürriyetlerimizin gerçekten kısıtlandığı, yalnız basının değil bütün memleketin gerçekten eşi görülmemiş bir tehlikenin içine sokulduğu günlerde bile gazetelerini kapatmayan ve protesto yoluna gitmeyen gazete sahiplerinin, şimdi bir ilan kurumu için yaptıkları bu hareket, basın tarihimizde herhalde şerefli bir yer kaplamayacaktır. Gazete çıkarmak çorap fabrikası işletmeye benzemez. Basın bir kamu hizmetidir." Kanunun Resmî Gazete'de yayımlanarak

yürürlüğe girdiği 10 Ocak, "Çalışan Gazeteciler Bayramı" olarak ilan edilmiş ve sonraki dönemde bayram olarak kutlanmıştır (Çakır, 2007: 175; Topuz, 2014: 231).

Milliyet gazetesi, tasarının yasallaşmasını "Basınla ilgili iki kanun dün çıktı" başlığı ile ve Basın İlan Kurumu'nun kuruluşunu ön plana çıkararak haberleştirmiş, haberin devamında bu yasanın ayrıntılarına yer vermiştir (Milliyet gazetesi, 8 Ocak 1961). Gazetenin yazarlarından Ercüment Karacan, "9 patron olayı" olarak basın tarihine geçen gazetelerin 3 gün yayımlanmaması konusuyula ilgili yazısında, bu kararın "büyük bir üzüntü içinde verdiklerini" savunmuştur (Milliyet gazetesi, 10 Ocak 1961).

Cumhuriyet gazetesi, bu yasaya tepki olarak, gazetelerin çıkmama kararına, ilk sayfasından geniş bir biçimde yer vermiştir. 10 Ocak'ta "Gazetemizi üç gün kapatıyoruz" başlıklı metni yayınlayan Cumhuriyet, "hadisenin aslında doğrudan doğruya temel hak ve hürriyetleri kısıntıya sokacak mahiyet taşıdığını ve dünyada eşine rastlanmamış ve rastlanmayacak bir kontrol mekanizmasının Türk basınının üzerinde kurulmak istendiğini" ileri sürmüştür. Gazete 14 Ocak 1961 tarihli gazetenin nüshasının ilk sayfasında "Açıkıyoruz" başlığını taşıyan yazıda, gazetenin 3 gün kapatılmasının nedenleri sıralanmış, haber ve yorumlarda Milli Birlik Komitesi üyelerini sorumlu tutmadığını özellikle vurgulama gereği duymuştur (Cumhuriyet gazetesi, 10-15 Ocak 1961).

Akşam gazetesi, bu gelişmeyi ilk olarak, 6 Ocak 1961 tarihli sayısında duyurmuştur. Baş sayfadan "Basın İşçileri Kanunu dün kabul edildi" başlığı ile küçük bir habere yer veren gazete, bu düzenleme sayesinde gazetecilerin haklarının teminat altına alındığına, işten atılma veya ölüm halinde tazminat hakları elde ettiklerine vurgu yapmıştır.